

РЕЦЕНЗИЯ

На дисертационния труд на Любомира Стоилова Димитрова, докторант към катедра „Публична администрация“, Философски факултет на СУ “Св. Климент Охридски“

На тема

ИКОНОМИКА НА ОБЩЕСТВЕННОТО УЧАСТИЕ

(Население и инвестиционни предложения за добив на златосъдържаща руда в общините Брезник, Крумовград и Трън, 2001-2017)

с научен ръководител доц. д-р Красен Станчев

за присъждане на образователната и научна степен „Доктор“ по научна специалност
3.3 Политология

(Публична администрация)

Текстът на дисертацията се състои общо от 176 страници, в това число: Съдържание, Въведение, три глави, Заключение, четири приложения и Използвана литература.

Решаващо значение за оценката на дисертационния труд има избраната тема и значимостта на изследователския въпрос, който си е поставила авторката. По моя преценка икономиката на общественото участие от гледна точка на съдбата на инвестиционните предложения за добив на златосъдържаща руда в три от малките български общини в началото на 21 век представляват интересен, важен и смислен обект на изследване. Темите за националното значение на добива на злато, за ролята на чуждестранните инвеститори, за привличането или отблъскването им, за начините и средствата чрез които може удачно да се разреши дилемата социално-икономическо развитие и/или екологично равновесие и устойчивост са сред често експлоатираните в общественото пространство и в политическия живот. Спекулациите с тях имат потенциала да привличат вниманието на широката общественост, да увеличават електоралната подкрепа на определени политически партии и на конкретни политици, да създават настроение в полза или против тенденциите към позитивно икономическо развитие. По тези причини научният анализ на конкретни инвестиционни намерения, на отношението на местните общности към тях, на ролята на местната и централната власт може да се оцени като изцяло положително начинание, а избраната тема като смислена от теоретична и от

практична гледна точка, актуална с оглед институционалното устройство на страната и напълно дисертабилна.

Изследователският въпрос, на който авторката се стреми да даде отговор също е важен, от теоретична и от научно-приложна гледна точка. Той е следният: *Защо при съществуващи инвестиционни предложения за добив на полезни изкопаеми в общините Брезник, Крумовград и Трън, до местен референдум и оттегляне на инвеститора се достига единствено в община Трън?* Избран е и адекватен хронологичен обхват за тестване на трите изказани хипотези, до които са сведени адекватните отговори. Авторката се наема с най-трудната задача в социалните науки, а именно установяване на безспорна причинно-следствена връзка, въз основата на обилен емпиричен материал. Тук държа да се уточня, че темата, изследователският въпрос и трите хипотези, които ще се тестват са напълно достатъчни като мотивировка за изследването. Фиксирането на предмет, цели, задачи и т.н. намирам за излишни и утежняващи изложението атрибути, които с нищо не допринасят за научната стойност на дисертацията.

В първа глава е очертана теоретичната основа, в рамките на която ще се тестват трите предварително заложиени хипотези, с които се търси отговор на изследователския въпрос. Общата оценка по отношение на теоретичните концепции е изцяло положителна. Към всяка от хипотезите е избран подходящ теоретичен модел, който е разгледан в дълбочина. Изложени са основните му постижения, а също и критики спрямо изводите, които се налагат от моделите. Критично са изложени фундаментални приноси на най-добрите икономисти през последните поне 7-8 десетилетия – Джулиън Саймън, Кенет Ароу, Пол Самуелсън, Бюканън, Елинон и Винсент Остром, Оскар Моргенщерн, Амартя Сен и др. Във втория параграф на Първа глава например са представени концепции по силно политизирания въпрос за човешкото влияние или по-точно за влиянието на икономическия прогрес върху околната среда. С оглед тестване на хипотезите са представени са възгледите на Роналд Коуз, кривата на Кузнец по отношение на разходите и вниманието към природните проблеми. Изборът е подходящ, защото подходът Коуз/Кузнец предлага стойностен и неполитизиран подход към екологичните проблеми. Последните от своя страна са пряко свързани с Хипотеза 2 като отговор на изследователския въпрос. Като препоръка към авторката за подобни бъдещи изследвания, мисля че идеята за т. нар. *Baptists and Bootleggers* (Kahn, Alfred E. (1988). *The economics of regulation: principles and institutions*. Cambridge, Massachusetts: MIT Press. [ISBN 9780262610520](https://doi.org/10.1017/C9780262610520).) би могла да даде интересна перспектива към обществената реакция, приемането или отхвърлянето на определени инвестиционни намерения в малки общности.

Във втора глава се достига до убедително заключение, въз основана анализ на емпиричните данни, че *Направеният клъстърен анализ не представя подобна*

картина и по тази причина и Хипотеза 1 не може да бъде защитена. (стр. 81); по отношение на Хипотеза 2 - резултатите от изследването не дават резултати в полза на твърдението, че особеная развой на събитията в Трън е породен от по-голямата активност на местното население и възможността им за намеса в управлението. (стр. 100). Не толкова убедително, но все пак достатъчно добре аргументирано е изводът, че хипотеза 3 (*Зададените правила (институционална рамка) могат да бъдат причината за гражданската намеса в реализирането на инвестиционни предложения за добив на златосъдържаща руда*) е най-малко противоречивия отговор на изследователския въпрос.

В духа на конструктивен критицизъм към представената дисертация могат да се отправят няколко принципни критични бележки:

- терминологични неясноти и грешки, например: *Идеята за разглеждането на социално-икономическите процеси от гледна точка на индивида може да се отнесе към епохата на Възраждането* – стр. 16, Възраждането като термин на български език има съвсем различно значение от термина Ренесанс, който вероятно има предвид авторката; община Крумовград – с площ от 843 319 кв. км. (стр. 53); заглавията на параграфи и подпараграфи не отговарят на тяхното съдържание, например, на стр. 63 подпараграфът е озаглавен *Финансови активи Крумовград*, а там се среща такъв текст: *От активните 263 фирми за 2003 година, 90% са регистрирани като еднолични търговци, а 36% от активните фирми са с под 10 заети. По отношение на типа икономическа дейност, 45% от юридическите лица са регистрирани като търговски фирми, следвани от транспортните, които формират 22%.* – очевидно цитатът няма пряка връзка с финансовите активи; неправилно приравняване на финансов капитал и заплати – стр 72; 2011 година не е период - стр. 72; *40тото НС* (стр. 119 и доста други посочвания на парламента), вместо ОНС и т.н.
- текстът носи белези на незавършеност, не е докрай редактиран езиково и научно, на места липсва коректно отношение към цитирането на източници, отделни изречения са незавършени и пр. Виж например: *привържениците на Малтуската школа, които описват модели, пречертаващи икономически крах* (стр. 14) – вероятно се има предвид *Малтусовата и предричащи*; след параграф 1.1 в глава Първа следва параграф 1.3 (стр.16), на заглавната страница на основния текст е отбелязано Автореферат; говори се за населението в градовете (множествено число) на община Трън, а в тази община градът е само един (стр. 60); *„Това поставя Крумовград сред по-богатите страни в страната“* цитат от стр. 63; вишистите – стр. 71, вместо висшистите; *Въпреки, че това са единствените пъти, в които инвестиционното предложение е* – стр. 125 и т.н. Цитираният във

Въведението Робинс, 2007 – липсва в ползваната литература; липсва Мизес 1949 – предполагам, че това е Човешкото действие, Мизес 1947 – не е ясно точно какво се има предвид (стр. 16), други цитирания в текста също не е ясно точно от къде са, цитатът от Бернули на стр. 10. Небрежно отношение към цитираната литература издава и цитирането на Шумпетер 1909, което е цитирана по книга издадена от Рътлидж през 1989 г., а нейният редактор е посочен като съавтор на Шумпетер (стр. 16). Някои факти не е ясно от къде са, например: *към 2004 година едва 19% от земеделската земя е частна.* – на стр. 63 за Крумовград, но от къде е факта не е уточнено и т.н.

Посочените недостатъци са важни, но не са основание за свръхкритично отношение към представената за рецензиране дисертация. Нейните приноси са значително повече и с по-голяма стойност в сравнение със слабите страни. Като допълнителен аргумент в полза на положителното мнение спрямо дисертацията, а и с оглед на засилената обществена чувствителност към проблема, е важно да се каже, че представеният текст е проверен със специализиран софтуер (*PlagScan*) за установяване на подобие с други текстове в дигиталното пространство. Установеният процент на подобие е съвсем нисък, което потвърждава достоверността на приложената Декларация за оригиналност.

Това ми дава основание да гласувам за присъждането на Любомира Стоилова Димитрова на образователната и научна степен „Доктор“ по научна специалност 3.3 Политология (Публична администрация)

26.09.2021

София

Подпис:

(проф. П. Пенчев)

REVIEW

Of the PhD thesis by Lyubomira Stoilova Dimitrova, PhD student at the Department of Public Administration, Faculty of Philosophy, Sofia University “St. Kliment Ohridski ”

On the topic

ECONOMICS OF PUBLIC PARTICIPATION

(Population and investment proposals for gold ore mining in the municipalities of Breznik, Krumovgrad and Trun, 2001-2017)

with scientific supervisor Assoc. Prof. Dr. Krasen Stanchev

for awarding the educational and scientific degree "PhD" in the scientific specialty 3.3
Political Science

(Public Administration)

The PhD thesis text consists of a total of 176 pages, including: Contents, Introduction, three chapters, Conclusion, four appendices and References.

The chosen topic and the significance of the research question posed by the author are crucial for the evaluation of the dissertation. In my opinion, the economics of public participation from the point of view of the fate of investment proposals for the extraction of gold ore in three of the small Bulgarian municipalities in the early 21st century are an interesting, important and meaningful object of study. Topics on the national importance of gold mining, the role of foreign investors, their attraction or repulsion, the ways and means by which the dilemma of socio-economic development and/or ecological balance and sustainability can be successfully resolved are among those often exploited in the public sphere and in political life. Speculation with them has the potential to attract the attention of the general public, to increase the electoral support of certain political parties and specific politicians, to create a mood in favor or against the tendencies towards positive economic development. For these reasons, the scientific analysis of specific investment intentions, the attitude of local communities to them, the role of local and central government can be assessed as a completely positive endeavor, and the chosen topic as meaningful from a theoretical and practical point of view, relevant to the institutional structure of the country and completely dissertable.

The research question to which the author seeks the answer is also important, from a theoretical and practical point of view. It is as follows: *Why, given the existing investment proposals for the extraction of minerals in the municipalities of Breznik, Krumovgrad and Trun, a local referendum and withdrawal of the investor is reached only in the municipality of Trun?* An adequate chronological scope was also chosen to test the three hypotheses to which the adequate answers were reduced. The author takes on the most difficult task in the social sciences, namely to establish an indisputable causal relationship, based on available empirical material. Here I want to clarify that the topic, the research question and the three hypotheses that will be tested are completely sufficient as a motivation for the research. Fixing a subject, goals, tasks, etc. I find unnecessary and aggravating attributes that do nothing to contribute to the scientific value of the dissertation.

The first chapter outlines the theoretical basis within which the three pre-set hypotheses will be tested. The overall assessment of the theoretical concepts is entirely positive. An appropriate theoretical model is chosen for each of the hypotheses, which is considered in depth. Its main achievements are presented, as well as criticisms of the conclusions imposed by the models. The fundamental contributions of the best economists of the last at least 7-8 decades - Julian Simon, Kenneth Arrow, Paul Samuelson, J. Buchanan, Elinor and Vincent Ostrom, Oscar Morgenstern, Amartya Sen and others - have been critically exposed. The second paragraph of Chapter One, for example, presents concepts on the highly politicized issue of human influence, or more specifically the impact of economic progress on the environment. In order to test the hypotheses, the views of Ronald Coase, the Kuznets curve in terms of costs and attention to natural problems are presented. The choice is appropriate because the Coase / Kuznets approach offers a valuable and non-politicized approach to environmental issues. The latter, in turn, are directly related to Hypothesis 2 in response to the research question. In the spirit of the author's recommendation for such future research, I think the idea of the so-called Baptists and Bootleggers (Kahn, Alfred E. (1988). *The economics of regulation: principles and institutions*. Cambridge, Massachusetts: MIT Press. ISBN 9780262610520 .) could provide an interesting perspective on the public response, acceptance or rejection of certain investment intentions in small communities.

In Chapter two a convincing conclusion is reached, based on an analysis of the empirical data, that the *performed cluster analysis does not present such a picture and for this reason Hypothesis 1 cannot be defended.* (p. 81); with regard to Hypothesis 2 - *the results of the study do not give results in favor of the statement that the special development of events in Trun is caused by the greater activity of the local population and their ability to intervene in government.* (page 100). Not so convincing, but still well-grounded is the conclusion that *Hypothesis 3 (The set rules (institutional framework) may be the reason for civil intervention in the implementation of investment proposals for the extraction of gold ore)* is the least controversial answer to the research question .

My constructive criticism, is focused on several principled critical remarks the presented PhD thesis:

- terminological ambiguities and errors, for example: *The idea of considering the socio-economic processes from the point of view of the individual can be related to the Renaissance* - p. 16, The Renaissance as a term in Bulgarian has a completely different meaning from the term Renaissance, which probably refers to the author; Krumovgrad municipality - with an area of 843 319 sq. km. (p. 53); the titles of paragraphs and sub-paragraphs do not correspond to their content, for example, on page 63 the sub-paragraph is entitled *Financial assets Krumovgrad*, and there is such a text: *Of the 263 active companies for 2003, 90% are registered as sole traders and 36% of the active companies have less than 10 employees. In terms of the type of economic activity, 45% of legal entities are registered as commercial companies, followed by transport companies, which form 22%.* - the quotation is clearly not directly related to the financial assets; incorrect equating of financial capital and salaries – see page 72; 2011 is not a period - page 72 etc.
- the text bears signs of incompleteness, it is not carefully edited linguistically and scientifically, in some places there is no correct attitude to cited sources, some sentences are incomplete, etc. After paragraph 1.1 in Chapter One follows paragraph 1.3 (p. 16), on the title page of the main text is marked Abstract; there is talk of the population in the cities (plural) of the municipality of Trun, and in this municipality there is only one city (p. 60); "*This puts Krumovgrad among the richest countries in the country*" quote from page 63; *Although these are the only times the investment proposal is* - page 125, etc. Cited in the Introduction Robbins, 2007 - missing in the literature; Misses 1949 is missing - I guess this is Human Action, Mises 1947 - it is not clear exactly what is meant (p. 16), other citations in the text are also not clear exactly where they are from, the quote from Bernoulli on p. 10. The citation of Schumpeter 1909, which is quoted in a book published by Rutledge in 1989 and whose editor is cited as Schumpeter's co-author, also is careless attitude to the cited literature. Some facts are not clear where they come from, for example: *by 2004, only 19% of agricultural land was private.* - on page 63 for Krumovgrad, but where the fact is from is not specified, etc.

These shortcomings are important, but do not justify a supercritical attitude to the dissertation submitted for review. Its contributions are significantly higher and of greater value than its weaknesses. As an additional argument in favor of a positive opinion of the dissertation, and in view of the increased public sensitivity to the problem, it is important to say that the presented text was checked with specialized software (PlagScan) to establish similarity with other texts in digital space. The established percentage of similarity is quite low, which confirms the authenticity of the attached Declaration of Originality.

This gives me a reason to vote positively for the award of Lyubomira Stoilova Dimitrova to the educational and scientific degree "Doctor" in the scientific specialty 3.3 Political Science (Public Administration)

26.09.2021

Sofia